

CRNA GORA
UPRAVA ZA ŠUME

**IZVJEŠTAJ O ZDRAVSTVENOM STANJU ŠUMA ZA
2021.GODINU**

Pljevlja, 2022. godine

UVOD

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je, u skladu sa Programom rada Vlade i utvrđenim Programom rada za 2022. godinu i u skladu sa članom 48 Zakona o šumama, izradilo Izvještaj o zdravstvenom stanju šuma za 2021. godinu, na osnovu podataka iz izvještaja područnih jedinica Uprave za šume i podataka o praćenju zdravstvenog stanja šuma u Crnoj Gori prema programu ICP (Međunarodni kooperacioni program za praćenje stanja šuma Evrope), i isti dostavlja Vladi na razmatranje i usvajanje.

I Zdravstveno stanje šuma i održivo gazdovanje šumama

Praćenje zdravstvenog stanja šuma kroz sistem zaštite šuma, u cilju održivog gazdovanja šumama u državnom vlasništvu sa kojima gazduje Uprava za šume, usmjereno je na spriječavanju pojava bespravnih sječa, zaštiti šuma od biljnih bolesti i štetočina i zaštitu šuma od požara. Zaštita šuma podrazumijeva zaštitu od abiotičkih faktora, atmosferskih taloga (kiša, snijeg, inje, led i grad), šumskih požara i biotičkih faktora: šumske gljive, bakterije koje prouzrokuju bolesti na šumskom drveću (fitopatogene bakterije), parazite i poluparazitske biljke, šumski korov, štetni šumski insekti, štetni glodari, domaća stoka i na kraju negativnih antropogenih uticaja.

Od gore navedenih abiotičkih faktora najznačajniji radovi treba da se odnose na doznaku, sječu i brzo izvlačenje stabala koja su oštećena od abiotičkih faktora i imaju za cilj spriječavanje sekundarnih bolesti od štetnih insekata. Zaštita šuma od biljnih bolesti i štetočina vrši se u skladu sa zakonskim propisima, godišnjim planovima i dugoročnim programom saradnje sa Biotehničkim fakultetom i Institutom za šumarstvo A.D. u Podgorici.

Nesumnjivo da najviše štete u šumama nastaje kao posljedica požara, a nakon toga su štete koje nastaju kao posljedica nerealizacije planskih dokumenata.

Gazdovanje šumama, ukoliko se ne vodi računa o mjerama koje zaštita preporučuje (pretjerano prosvjetljavanje sastojina, neodgovarajuća obnova (uklanjanje stabala koja nijesu iskoristila svoj proizvodni potencijal, zanemarivanje stabala budućnosti, nedovoljno vođenje računa o stabilnosti sastojina, zdravstvenom stanju i vitalnosti) izbjegle bi se greške koje vode u šumsko-uzgojne neuspjehe sa posljedicama populaciono-ekološke degradacije. Ove posljedice, kao i kod šteta nastalih usljed šumskih požara, ne mogu se sanirati i za nekoliko decenija. Ovo je naročito važno i u kontekstu uzročno posljedične veze - zdravstvenog stanja šuma i unaprijeđenja opšte otpornosti i produktivnosti šuma i posljedica klimatskih promjena.

1.1. Zaštita šuma od uticaja štetnih insekata

U okviru zaštite šuma, u cilju praćenja brojnosti štetnih insekata, Uprava za šume je na brojnim lokalitetima postavila feromonske klopke i feromonske preparate za utvrđivanje brojnosti. Klopke su postavljene u područnim jedinicama: Pljevlja, Žabljak, Plužine, Bijelo Polje, Berane, Podgorica, Danilovgrad, Rožaje, Mojkovac, Petnjica, Plav, Gusinje, Nikšić, Andrijevica i Šavnik.

Pored kontrole i preduzimanja mjera protiv štetnih organizama poznatih u šumarskoj praksi Crne Gore, vršio se i monitoring nad štetnim organizmima, posebno rizičnim za zdravlje bilja u listopadnim i četinarskim šumama.

Na osnovu Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja svake godine se sprovode posebni nadzori i monitoring nad štetnim organizmima posebno rizičnim za zdravlje drveća.

1.2. Pojava potkornjaka

Zaštita šuma od štetnih insekata u 2021. godini, sprovodila se i kroz preduzimanje mjera zaštite protiv malog šestozubog smrčevog potkornjaka (*Pityogenes chalcographus*), velikog osmozubog smrčevog potkornjaka (*Ips typographus* L.), krivozubog jelinog potkornjaka (*Pityokteines curvidens*), šestozubog borovog potkornjaka (*Ips sexdentatus*) i trozubog borovog potkornjaka (*Ips acuminatus*). Svake godine se nabavljaju feromonske klopke i feromonski preparati za sve područne jedinice, utvrđuje brojnost tih štetnih insekata i intenzitet napada sa ciljem blagovremenog otkrivanja gradacije sipaca potkornjaka. Kontrola brojnosti potkornjaka svodila se na postavljanje klopki i preparata na najugroženijim mjestima i redovno se evidentirao broj klopke, datum postavljanja feromonskog preparata i njihova zamjena i broj ulovljenih potkornjaka. U šumama u državnom vlasništvu ukupno je postavljeno 302 klopke, gdje vizuelni simptomi ukazuju na prisutnost i povećanu brojnost i to: 138 u područnoj jedinici Pljevlja, gdje je intenzitet napada najveći, posebno u gazdinkoj jedinici "Ljubišnja".

U cilju rješavanja problema sušenja šuma u gazdinskoj jedinici "Ljubišnja", koji je nastao kao rezultat dugogodišnjeg neblagovremenog uklanjanja sanitara, što je prouzrokovalo invazije napada potkornjaka, koji je u nekim situacijama sekundarni, a sada i primarni uzročnik sušenja stabala smrče i jele, te u skladu sa preporukom Komisije formirane od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, hitno se pristupilo postavljanju dodatnih 69 feromonskih klopki u ovoj gazdinskoj jedinici, tri na stovarištima drvnih sortimenata, vodeći računa o pravilnom izboru lokacije (postavljene su klopke na svim uočenim potencijalnim žarištima), rasporedu, redovnom evidentiranju i izvještavanju o ulovu potkornjaka.

Kao rezultat ovih aktivnosti, u gazdinskoj jedinici "Ljubišnja" stanje šuma u 2021. godini je na znatno boljem nivou, što ne isključuje dalje aktivnosti u tom pravcu.

Dodatne feromonske klopke su postavljene i u ostalim područnim jedinicama, gdje je bilo neophodno. Kontrolom i prebrojavanjem broja ulovljenih imaga tokom 2021. godine, može se zaključiti da su potkornjaci, u zavisnosti od lokaliteta bili aktivni od početka maja do početka oktobra, kao i da je cijeneći registrovani broj ulovljenih imaga intenzitet napada ocijenjen kao slab. Blagovremenim postavljanjem feromonskih klopki i praćenjem brojnosti može se spriječiti pojava gradacije i znatno redukovati brojnost (od 30 do 80%).

1.3. Pojava borovog litijaša (*Thaumatopoea pityocampa*)

I tokom 2021. godine na području kojim gazduje Uprava za šume uočene su na granama stabala crnog bora bijela gnijezda borovog litijaša. U toku proljeća 2021. godine realizovane su planirane aktivnosti na uništavanju i spriječavanju razvoja larvi tog štetnog insekta na ukupnoj površini od 609.00 ha.

Suzbijanje borovog litijaša vršeno je mehaničkom metodom sasijecanjem i spaljivanjem grančica na kojima se nalazio gundelj (gusjenično gnijezdo borovog litijaša). Prilikom uklanjanja ove štetočine posebno se obratila pažnja na kulture pored magistralnih puteva i turističkih objekata, tamo gdje šume imaju turističko pejzažni značaj.

2. Zaštita šuma od šumskih požara

Saglasno odredbama Zakona o šumama i Zakona o zaštiti i spašavanju, Uprava za šume je izradila detaljne Planove zaštite šuma od požara za 2021. godinu, za svaku područnu jedinicu posebno i sa detaljnim kartografskim prikazom po kategorijama ugroženosti.

U vremenu povećane opasnosti od požara, Uprava za šume uspostavlja stalna dežurstva [0-24h] i prijem informacija o vremenu nastanka požara, lokaciji, intezitetu požara, površini, procjenu širenja požara, kao i mogućnosti lokalizovanja nastalog požara.

Dežurni službenik je u obavezi da dobijene podatke unese u knjigu, da bez odlaganja obavijesti opštinsku službu zaštite i spasavanja, MUP, kao i koncesionara i korisnike šuma. Ugovorom o koncesijama je pored ostalog predviđeno da koncesionari imaju obavezu stalnog uspostavljanja šumskog reda, održavanja lokalnih puteva i traktorskih vlaka i angažovanja na gašenju požara.

Ugovorom o koncesijama na period od 30 godina, najveći koncesionar "Vektra Jakić" iz Pljevalja, imao je obavezu organizovanja zaštite šuma od požara. Zbog nepoštovanja obaveza iz Ugovora, između ostalog i na zaštiti šuma od požara, ovaj Ugovor je raskinut.

Poseban problem u realizaciji sprovođenja obaveza utvrđenih Zakonom su:

- preventivno uzgojne mjere: njega sastojina i pravovremeno prorijeđivanje sastojina;
- izgradnja vodozahvata, protivpožarnih puteva, protivpožarnih pruga;
- angažovanje povremene radne snage [osmatrača požara];
- obezbjeđenje sredstava za troškove gašenja požara [cistjerne, traktori, buldožer...];
- obezbjeđenje sredstava za nabavku opreme za gašenje [naprtnjače, mlaticice, lopate,...];

Sredstva za prethodno navedene aktivnosti i namjene djelimično su odobrena Budžetom za 2021. godinu. U toku 2021. godine, kupljeno je novih 80 komada naprtnjača, za potrebe gašenja požara koji se desio u svim područnim jedinicama.

Pored prethodnih aktivnosti potrebna je podrška i saradnja sa drugim privrednim subjektima [Elektroprivreda Crne Gore, Pošta Crne Gore, JP putevi, i dr.] u skladu sa zakonom i zakonom propisanim mjerama.

Požari u državnim šumama

Područna jedinica	Opožarena površina (ha)	Broj požara	Opožarena drvena zapremina (m3)	Opožarene kulture (sadnice)	Šteta (€)	Troškovi gašenja
Pljevlja	423,45	17	300,00	63720	8850,00	0,00
Rožaje	0,00	1	82,81	0	6450,00	0,00
Berane	7,00	2	0,00	0	0,00	0,00
Plav	1,20	2	1,50	0	0,00	72,00
Bijelo Polje	1,00	1	0,00	0	0,00	0,00
Žabljak	0,50	1	0,00	0	0,00	0,00
Kolašin	22,80	10	7,00	0	0,00	0,00
Andrijevića	1,00	1	100,00	0	1596,00	0,00
Plužine	212,00	3	253,00	0	2755,00	945,00
Šavnik	34,00	4	0,00	0	0,00	0,00

Danilovgrad	157,00	3	818,00	0	8620,00	1000,00
Podgorica	302,00	3	210,00	0	1170,00	0,00
Nikšić	1138,00	18	96260,00	0	1679499,00	0,00
Mojkovac	0,00	2	0,00	0	0,00	0,00
Kotor	70,00	2	3500,00	0	3500,00	0,00
Gusinja	2,00	1	0	0	0	0
Petnjica	5,00	1	2640,00	0	68640	500,00
Ukupno	2376,95	72	104172,31	63720	1781080,00	2517

Požari u privatnim šumama

Područna jedinica	Opožarena površina (ha)	Broj požara	Opožarena drvena zapremina (m3)	Opožarene kuture (sadnice)	Šteta (€)	Troškovi gašenja
Pljevlja	63,50	7	0,00	0	0,00	0
Rožaje	0,00	1	20,00	0	1600,00	0
Berane	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Plav	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Bijelo Polje	5,00	1	0,00	0	0,00	0
Žabljak	0,40	1	0,00	0	0,00	0
Kolašin	11,65	13	1225,00	0	0,00	0
Andrijevica	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Plužine	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Šavnik	35,00	4	0,00	0	0,00	0
Danilovgrad	15,00	3	250,00	0	2720,00	200,00
Podgorica	50,00	1	0,00	0	0,00	0
Nikšić	2542,00	44	66700,00	0	733280,00	0
Mojkovac	0,00	2	0,00	0	0,00	0
Kotor	12000,00	2	25000,00	0	25000,00	0
Gusinja	2,50	2	0,00	0	0,00	0
Petnjica	0	0	0,00	0	0,00	0
Ukupno	14725,05	81	93195,00	0	762600,00	200,00

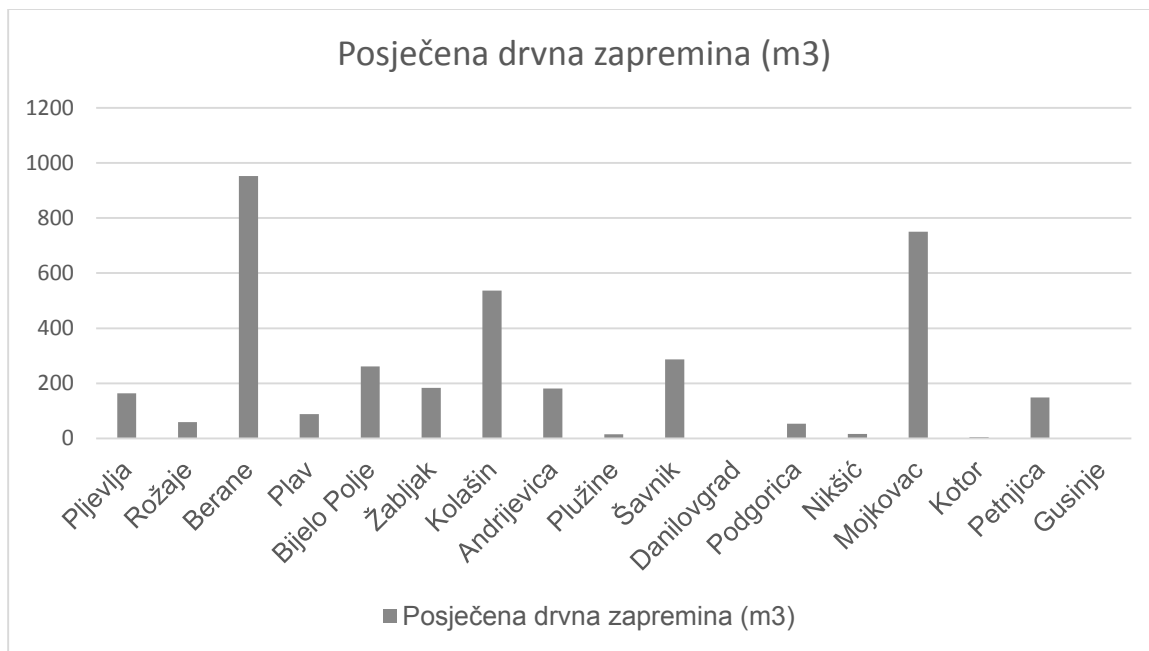
Procenat opožarene površine u odnosu	
Na ukupnu površinu šume	Interpretacija
1 – 1,5%	Štete u granicama normale
1,6 – 3%	Teške posljedice
3,1 – 5%	Vrlo teške posljedice
više od 5%	Katastrofalne posljedice

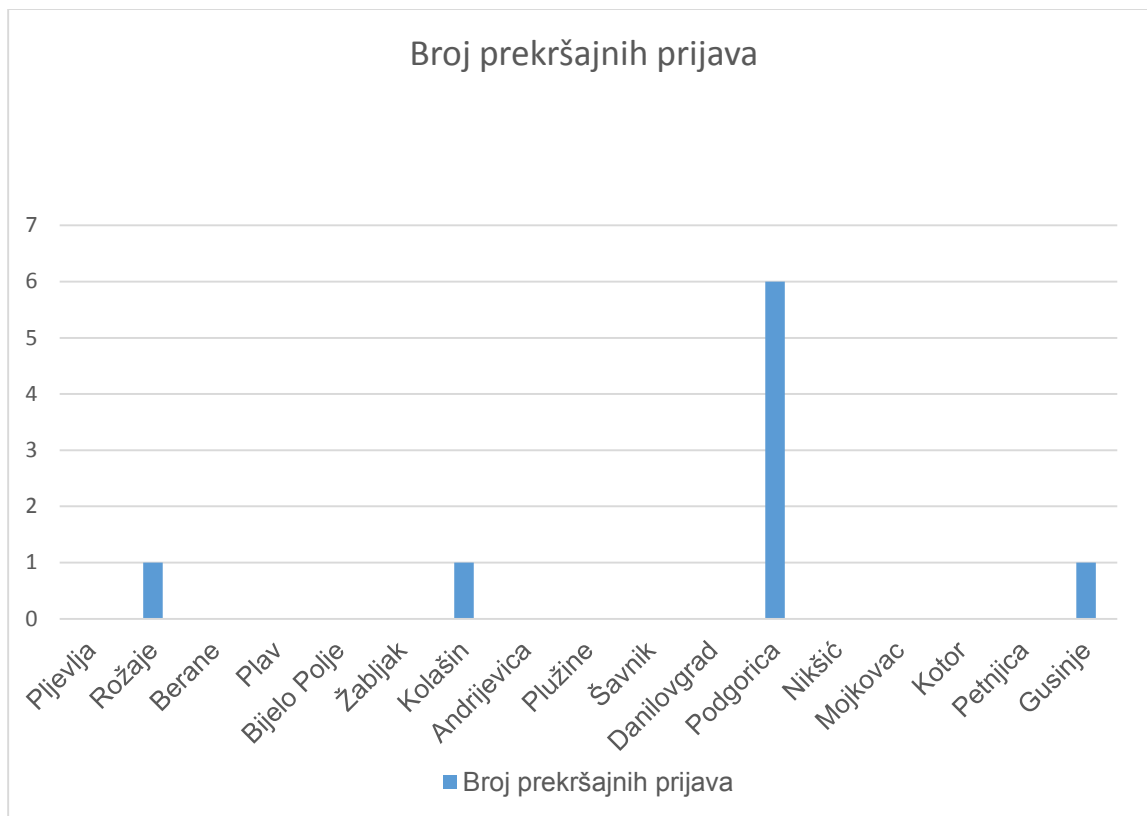
Udio površine pod šumom zahvaćene požarima u Crnoj Gori u 2021. godini iznosi 2.06 % , od toga 86% opečarene površine u privatnim šumama.

II Bespravne sječe i uzurpacije

3. Bespravne sječe u državnim šumama za 2021. godinu

Područna jedinica	Broj krivičnih prijava	Broj prekršajnih prijava	Posječena drvena zapremina (m ³)	Zaplijenjena drvena masa (m ³)
Pljevlja	9	0	164,20	77,59
Rožaje	9	1	59,06	4,46
Berane	51	0	953,07	103,75
Plav	10	0	87,99	4,06
Bijelo Polje	25	0	261,45	0,00
Žabljak	3	0	183,74	5,56
Kolašin	89	1	537,19	15,26
Andrijevica	16	0	180,77	3,50
Plužine	2	0	15,49	12,39
Šavnik	4	0	286,63	21,94
Danilovgrad	0	0	0,00	0,00
Podgorica	10	6	53,60	0,00
Nikšić	7	0	16,54	3,38
Mojkovac	32	0	750,62	0,00
Kotor	1	0	4,36	0,00
Petnjica	17	0	148,41	20,17
Gusinje	0	1	1,22	0,00
Ukupno:	285	9	3704,34	279,94

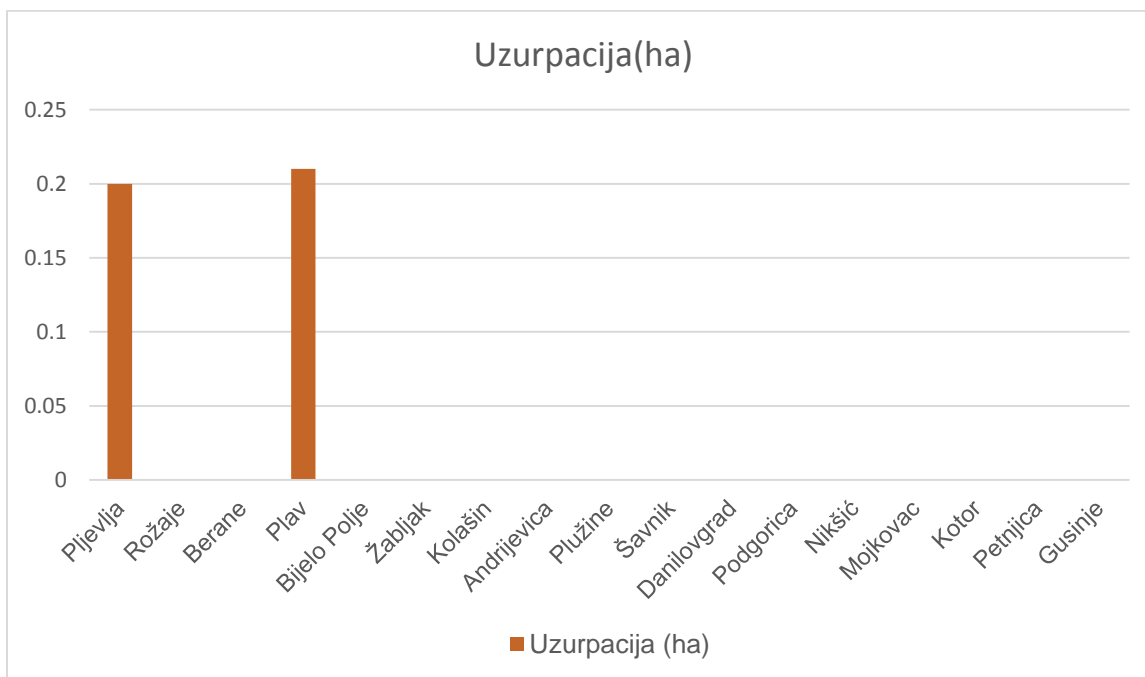

4. Uzurpacije u 2021. godini

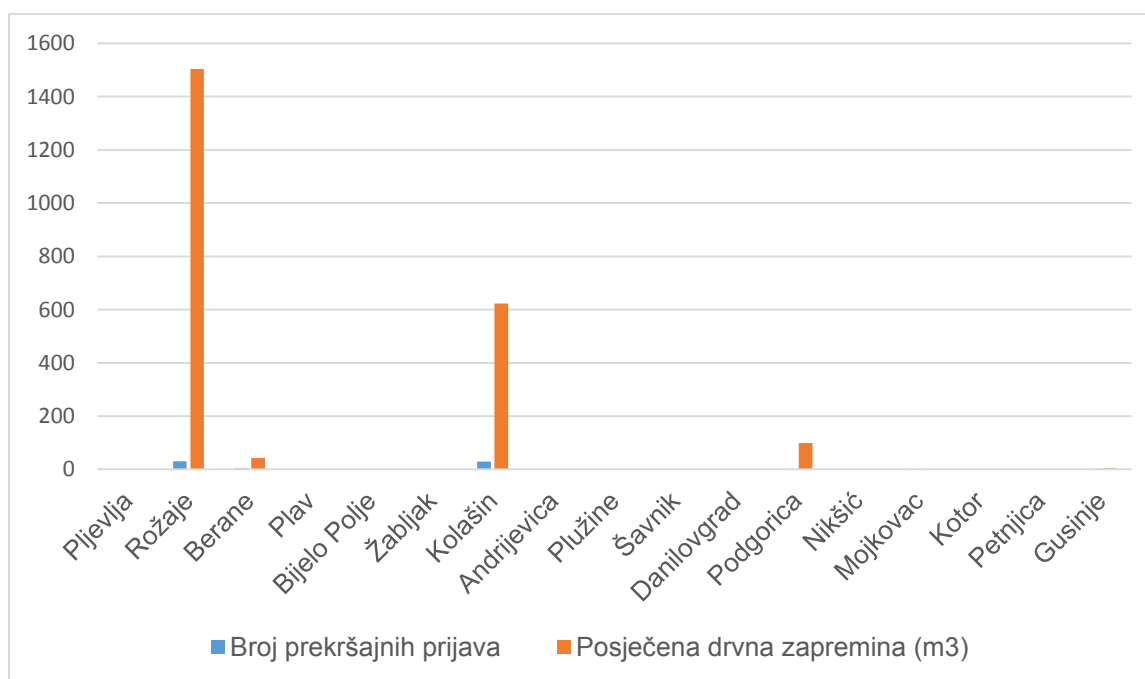
Područna jedinica	Uzurpacija (ha)	Prekršajne prijave
Pljevlja	0,20	1
Rožaje	0,00	0
Berane	0,00	0
Plav	0,21	3
Bijelo Polje	0,00	0
Žabljak	0,00	0
Kolašin	0,00	0
Andrijevica	0,00	0
Plužine	0,00	0
Šavnik	0,00	0
Danilovgrad	0,00	0
Podgorica	0,00	0
Nikšić	0,00	0
Mojkovac	0,00	0
Kotor	0,00	0

Petnjica	0,00	0
Gusinje	0,00	0
Ukupno	0,41	4

Bespravne sječe u šumama u privatnoj svojini u 2021. godini

Područna jedinica	Broj prekršajnih prijava	Posječena drvena zapremina (m ³)
Pljevlja	0	0,00
Rožaje	31	1503,79
Berane	4	42,95
Plav	0	0,00
Bijelo Polje	0	0,00
Žabljak	0	0,00
Kolašin	29	622,96
Andrijevica	0	0,00
Plužine	0	0,00
Šavnik	0	0,00
Danilovgrad	0	0,00
Podgorica	1	98,90
Nikšić	0	0,00
Mojkovac	1	1,25
Kotor	0	0,00
Petnjica	0	0,00
Gusinje	1	3,46
Ukupno	67	2273,31

III Doznaka sanitara i realizacija u 2021. godini

Područna jedinica	Ukupan broj doznačenih odjeljenja	Bruto doznačena drvena masa slučajnih užitaka		
		Četinari m ³	Lišćari m ³	Ukupno m ³
Pljevlja	9	4621,34	0,00	4621,34
Rožaje	74	3583,00	0,00	3583,00
Berane	8	613,00	0,00	613,00
Plav	26	4257,47	346,19	4603,66
B.Polje	35	562,87	54,75	617,62
Žabljak	85	3603,06	184,00	3787,06
Kolašin	62	282,02	1080,02	1362,04
Andrijevića	9	161,30	229,14	390,44
Plužine	3	0,00	133,00	133,00
Šavnik	5	67,40	0,00	67,40
Danilovgrad	12	107,00	870,00	977,00
Podgorica	0	0,00	0,00	0,00
Nikšić	9	386,60	71,04	457,64
Mojkovac	0	0,00	0,00	0,00
Kotor	0	0,00	0,00	0,00
Petnjica	6	1395,99	38,80	1434,79
Gusinje	6	813,24	67,98	881,22
Ukupno:	349	20454,29	3074,92	23529,21

Realizacija doznačenog sanitara u kontinuitetu kasni, što se direktno negativno odražava na zdravstveno stanje šuma. Posebno izražen primjer neblagovremenog uklanjanja sanitara jeste u gazdinskoj jedinici "Ljubišnja" u područnoj jedinici Pljevlja. Nesprovođenje preventivnih mjera u proteklih 7 godina, a prije svega prioriternih sječa fiziološki oslabljenih stabala i uspostavljanja šumskog reda (naročito u gazdinskoj jedinici "Ljubišnja"), kao i neblagovremeno saniranje požarišta, jedan je od osnovnih uzroka što su sastojine izložene gradaciji potkornjaka. Uzročnici abiotičkog porijekla (vjetar, snijeg, grad, grom i slično) i njihovo mehaničko dejstvo koje se manifestuje velikim brojem vjetroizvala, vjetroloma, snjegoizvala, snjegoloma, predstavljaju

pogodno tlo za razvoj sekundarnih insekata kao što su u prvom redu potkornjaci i to veliki osmozubi smrčin potkornjak (*Ips tipogarpus*) i šestozubi mali smrčin potkornjak (*Pityogenes chalcographus*). U bitne uzročnike abiotičkog porijekla, po ocjenama stručnih službi PJ Pljevlja, potrebno je posebno istaći uticaj aerozagađenja i raznih polutanata nastalih od uticaja TE „Pljevlja“, Rudnika uglja Pljevlja i Rudnika olova i cinka Gradir-Šula, čije se djelovanje osjeća i na mnogo veće razdaljine od samog izvora zagađivanja.

Kompleksno i kontinuirano djelovanje ovih stresora abiotičkog porijekla utiče na imunitet biljaka, što ih predisponira za napad biotičkih faktora, a prije svih, ove dvije pomenute vrste potkornjaka, koje su se našle u gradaciji (prenamnoženju) i u sukcesiji nastavljaju proces sušenja, koji je naročito bio izrazen na smrči i jeli u Gazdinskoj jedinici „Ljubišnja“.

Nesprovođenje redovnih sječa u planiranom obimu u posljednjem polurazdoblju, kao i preventivnih mjera, a prije svega neblagovremenih prioriternih sječa fiziološki oslabljenih stabala i uspostavljanja šumskog reda po pravilniku, takođe je jedan od uzroka što su se sastojine ove gazdinske jedinice našle u gradaciji ove dvije vrste potkornjaka.

U više odjeljenja u Područnoj jedinici Pljevlja sanitarnom doznakom i urgentnim sanitarnim sječama u 2019, 2020 i 2021. godini je posječeno oko 15.000 m³ dobrim dijelom propalog sanitarnog materijala. Monitoring, kao i nepovoljni prirodni uslovi za razvoj ovih štetočina su znatno uticali na smanjanje njihove masovnosti. Stanje je znatno sanirano i na ranije posječenim žarištima zapaženo je podmlađivanje i prirodni način obnavljanja.

U cilju sprečavanja pojave širenja potkornjaka i daljeg ulančavanja štetočina i sušenja prioritetno će se vršiti doznaka novonastalog sanitara. Radove na sječi i izvozu drvnih sortimenata je potrebno izvoditi pažljivo bez oštećivanja okolnih zdravih stabala.

Jedna od prethodnih komisija o praćenju zdravstvenog stanja ove gazdinske jedinice i predstavnika monitoringa je predložila postavljanje više feromonskih klopki za ulov (uništenje uhvaćenih imaga) i praćenje populacije potkornjaka pa je služba zaštite P.J. Pljevlja izvršila postavljanje 69 feromonskih klopki na prethodno utvrđenim žarištima. Stručne službe P.J. Pljevlja će nastaviti u ovoj gazdinskoj jedinici sa sprovođenjem preventivnih mjera i daljim praćenjem populacije potkornjaka u martu i aprilu 2022. godine o čemu ćemo blagovremeno dostaviti izvještaj.

Čovjek svojim nehumanim odnosom prema šumi, a prije svega izazivanjem požara, bespravnom sječom, ostavljajući iza sebe neuredan šumski red, nekontrolisanim izvozom, oštećujući podmladak, nesvjesno stvara uslove za pojavu raznih štetočina.

Analizirajući uticaje svih negativnih činilaca, pa i način eksploatacije i sprovođenja smjernica gazdovanja od strane naših stručnih službi, zdravstveno stanje šuma u Područnoj jedinici Pljevlja je zadovoljavajuće i obezbijeđen je održiv način gazdovanja.

IV Praćenje zdravstvenog stanja šuma prema međunarodnom programu ICP Forests

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede zajedno sa Upravom za šume, Biotehničkim Fakultetom u Podgorici i Institutom za šumarstvo A.D. Podgorica, od 2010. godine realizuju Program praćenja zdravstvenog stanja šuma u Evropi (ICP Forests Programme). U toku 2021. godine ostvarene su sljedeće aktivnosti:

- Prikupljeni su podaci o vitalnosti i zdravstvenom stanju šuma na svih 49 bioindikacijskih tačaka;
- Podaci sa bioindikacijskih tačaka su obrađeni, spakovani u zahtijevane fajlove i uneseni u tehničku bazu podataka u ICP centru u Hamburgu;
- Izvršen je unos podataka u online bazu na serveru ICP.

Kod četinara pojave oštećenja su zabilježene na oko 30 % kruna stabala i to u vidu defolijacija i dokolorizacija. Kao najosjetljivija vrsta se pokazala jela, nakon nje borovi.

Kada su lišćari u pitanju, primjećeno je da oko 31 % kruna stabala sadrži znakove oštećenja. Zapaženo je da su se kao najosjetljivije vrste godinama pokazuju kitnjak i obični grab, gdje je polovina posmatranih stabala sa oštećenjem (obični grab i kitnjak sa oko 50 %), dok je kod bukve zabilježeno značajno prisustvo biljnih vaši i gljiva koje izazivaju oštećenja lišća. Takođe, kod bukve su česte pojave kasnih proljećnih mrazeva koje su izazvale sušenja asimilacionih organa na pojedinim područjima.

Osutost kod većine stabala ukupno lišćara i četinara iznosi od 10 do 25% i taj podatak ukazuje da je moguća reverzibilna rekacija stabala na način što će sledeće godine u povoljnijim uslovima ta oštećenja izostati.

Razlike se manifestuju posebno u odnosu na klimatske promjene koje predstavljaju okidač za različite stresore, koji ugrožavaju stabilnost i zdravstveno stanje šuma.

Pojavama sušenja šuma potrebno je posvetiti više pažnje. Potrebno je primjenjivati pravilne uzgojne mjere, i podizati nove površine, ali i podizati kvalitet postojećih površina konverzijom ili supstitucijom vrsta. Posebno je značajno održavanje površina pod šumom zdravim uz pravilan monitoring.

V Zaključci

Iz predmetne informacije se može konstatovati da je zdravstveno stanje šuma u Crnoj Gori u 2021. godini bilo na zadovoljavajućem nivou, i da vitalnost, dugoročna stabilnost i otpornost šuma nijesu ugroženi. Posebnu pažnju budućem periodu treba obratiti pažnju na gljive koje izazivaju trulež i destrukciju drveta, jer drastično umanjuju tehničku vrijednost drveta i uzrokuju masovne pojave potkornjaka.

Konstatuje se da je obim evidentiranih i procesuiranih bespravnih sječa i drugih bespravnih aktivnosti viši nego u prethodnoj godini za državne šume, pogotovo kada su u pitanju privatne šume što je rezultat povećanja tražnje na tržištu drvnih proizvoda. Generalno, za 2021. godinu se može konstatovati značajno postojanje bespravnih aktivnosti u šumarstvu. Isto tako se može konstatovati da postoje dva značajna problema koji uslovljavaju hitnu reakciju nadležnih službi, korisnika šuma u državnoj svojini i vlasnika privatnih šuma, a odnose se na pojavu sušenja šuma na prostoru opštine Pljevlja, kao i na činjenicu da postoji značajan dio opožarenih šumskih površina na kojima nijesu sprovedene mjere sanacije do kraja.

Shodno tome, nameće se kao neophodno podrediti redovne mjere na gazdovanju šumama u područnoj jedinici Pljevlja sprovođenju sanitarnih mjera koje su u prethodnom periodu izostajale, a koje će unaprijediti zdravstveno stanje šuma, posebno na bivšem koncesionom području „Vektre Jakić“ Pljevlja. Takođe, kroz sanacione mjere u šumama degradiranim šumskim požarima od 2012. godini do 2021. godine nije uklonjena značajna količina opožarene drvne mase. Procjenjuje se da se oko 20% šumskih sastojina u Crnoj Gori nalazi u raznim fazama degradacije, pa je prioritetan zadatak eliminisanje ključnih uzročnika degradacije.

U sadašnjem trenutku kada je vrijednost drveta značajno porasla i postoji tražnja za svim kategorijama potrebno je intenzivirati sanitarne mjere, jer iste više ne predstavljaju trošak već imamo i mogućnosti stvaranja prihoda.